

Kázání na text Izajáš 2, 1-5

Slovo o Judsku a Jeruzalému, jež ve vidění přijal Izajáš, syn Amósův.

I stane se v posledních dnech, že se hora Hospodinova domu bude tyčit nad vrcholy hor, bude povznesena nad pahorky a budou k ní proudit všechny pronárody. Mnohé národy půjdou a budou se pobízet: „Pojďte, vystupme na horu Hospodinovu, do domu Boha Jákobova. Bude nás učit svým cestám a my po jeho stezkách budeme chodit“. Ze Sijónu vyjde zákon, slovo Hospodinovo z Jeruzaléma. On bude soudit pronárody, on ztrestá národy mnohé. I překují své meče na radlice, svá kopí na vinařské nože. Pronárod nepozdvihne meč proti pronárodu, nebudou se již cvičit v boji.

Nuže, dome Jákobův, chodme v Hospodinově světle!

Milé sestry, milí bratři,

Chodme v Hospodinově světle. To zní dobře. Ale co to je? Co to konkrétně znamená? Je to otázka po správné cestě, po dobrém životě. Mnozí z nás mají za sebou různé životní zkušenosti – rozhodnutí, pokusy a omyly. Tu dobrou, správnou, světlou cestu musíme hledat opakovaně – a to i tehdy, když to zrovna nejsou velká životní rozhodnutí. „Hledejte Hospodina!“ stojí také nad vchodem do našeho kostela. Tak pojďme dovnitř.

Biblický text ze začátku knihy Izajáš, je skoro tři tisíce let starý, jeden z nejstarších. Proto byl také vzor toho, co znamená proroctví. Vedle mého výkladu podívám se s Vámi tedy také na význam slova proroctví.

Starozákonní proroci obvykle kritizovali poměry ve společnosti, způsob vlády, nespravedlnosti, vlašnou víru lidu atd. Vyžaduje to odvahu zvláště když se kritizují mocní. Taková proroctví se neomezují na biblické časy. Prorocké slovo může a má zaznít i dnes - občas se mluví o tom, že církve má prorockou roli. Církve není jen instituce k uspokojení náboženských potřeb několika jednotlivců – jak si to přály některé minulé režimy. Ale je prostorem, kde sdílíme víru, hledáme Hospodina a pokoušíme se na tomto základě najít odpovědi na otázky současnosti. A v tom smyslu může zaznít také dnes prorocké slovo od církve: promyšlená kritika v současné společnosti. Ovšem, tak jako lidé samotní může se i církve jako lidská instituce mýlit. Po jejich ovoci je poznáte (Mt 7,20) platí také pro církve a jejich prorocká slova.

Prorocká kritika v tomto smyslu může být ve výroku „Chodme v Hospodinově světle“. Prorok Izajáš to hledání správných stezek a světlých cest spojuje s horou Hospodinova domu. Tímto pojmem je jednoznačně míněna chrámová hora v Jeruzalémě, které se říká také Sijón. Izajáš popisuje, jak mnozí proudí směrem k Jeruzalému. Je to pouť do chrámu. Takové poutě znali Židé, neboť se konaly obzvláště k příležitosti svátků. Můžeme se to představit jako radostní průvod. V bibli máme několik žalmů, které představují poutní písně. Jednou takovou jsme zpívali také v úvodu těchto bohoslužeb: „Všichni v tento čas, ó lidé, svůj hlas jasný vydejte“ a dále pak „Však i ta světa slavná knížata sběhnou se k Bohu Abrahamovu“.

Poutě jsou naší evangelické tradici celkem cizí. Věříme, že Boha můžeme najít na mnoha místech, neexistuje pro nás jen jediná svatyně. Poutě, anebo zcela civilní cestování, může

však být příležitost, přemýšlet o naší vlastní cestě s Bohem. Mnozí teď v létě cestují. Někdy se podaří, vedle odpočinku anebo právě díky němu, že nás zasáhne nějaké Boží světlo, že nám je najednou jasné, kudy se v životě vydat. Já sám jsem několik velkých otázek o své budoucnosti vzal na cesty a pomohlo mi to rozhodnout. Děti a mládež z našeho sboru odjíždí dnes na týdenní tábor. Takový tábor může být též příležitost, ptát se spolu s jinými, co jsou Boží záměry s námi a se světem.

Zpátky k proroku Izajášovi. U něj najdeme jistě mnoho kritiky tehdejších poměrů, ale najdeme také útěchu a nadějně výhledy. Náš text popisuje velikou vizi o pouti národů na Sijón, o světě v míru, kde není potřeba zbraní, ty se promění na zemědělské nářadí. Svět, ve kterém místo zkázy a zničení lidstvo svorně pěstuje a sklízí ovoce. Tento text představuje ideál lepšího světa budoucnosti. Tato a další vize Izajáše byly tak silné, že Židé pokračovali v tomto stylu přemýšlet: některé části knihy Izajáš jsou o staletí mladší. A tak formovala starozákonní kniha Izajáš druhý a odlišný význam slova proroctví: proroctví jako pohled do budoucnosti. Pozor, tady hrozí velké nedorozumění: proroctví není věštění budoucnosti. Pohled do budoucnosti znamená spíše vykreslení lepšího nebo ideálního stavu. Vize lepší budoucnosti je také způsob, jak zacházet s neuspokojivou současností. Zvláště v časech nejistoty, kdy bylo těžké najít společné východisko, nabízejí proroctví novou naději. Sílu Izajášových proroctví objevovali křesťané například v časech světových válek – němečtí odpůrci Hitlera četli ve vězení nadšeně knihu Izajáš. Nacisté zas chtěli s Izajášem celý starý zákon jako židovskou knihu zrušit. Ano, Izajášová vize pouti všech národů je neslučitelná s představou nadřazeností, vyvýšení některé lidské pravdy jako jediné správné.

Chci uvést ještě jednu historickou souvislost: Obraz překutí meče na radlici byl hojně využíván i zneužíván. Na nádvoří budovy Spojených národů v New Yorku stojí velká socha, která představuje muže, který překuje meč na radlici. Socha byla darem Sovětského svazu OSN. To bylo v roce 1959 a pokud vím správně, tato socha tam nadále stojí. V sedmdesátých letech se pak v Německu zvedl odpor proti ozbrojování podél Železné opony, která dělila Německo na dvě části. Více a více mladých mužů odmítalo vojenskou službu, což bylo ve východním Německu – stejně jako v Československu – trestný čin. Ve východním Německu pak vznikly skupiny, které také navazovali na starozákonní proročké slovo. „Schwerter zu Pflugscharen“, meče na radlici, se stalo politickým heslem – tentokrát proti oficiálním prohlášením o míru ze strany komunistického režimu. Vyvrcholením tohoto hnutí bylo, když 24. září 1983 ve Wittenbergu během velkého církevního setkání místní kovář veřejně překul meč na radlici. Teď se ptám, která strana zneužívala Izajáše? Kdo je falešným prorokem – nemám jednoznačnou odpověď. Ale právě tato historie mi znechutila text Izajáše.

Nebyla jeho vize již příliš politizována? Může dnes ještě vůbec rezonovat? Mně se představa o světě bez zbraní, kde už nikdo nebude cvičit válku, opravdu moc líbí, ale zároveň mi připadá v současné situaci s válkou na Ukrajině naprosto nevhodná. Nemáme od takto zneužívaného textu dát ruce pryč? Anebo najdeme způsob, jak ho číst dnes.

Jako odpověď nabízím pět bodů, které mohou sloužit aspoň jako podnět k přemýšlení:

1. Chtěl bych připomenout, že těm zneužívaným slovům „meče na radlici“ v našem textu něco předchází: Izajáš píše o touze národů po spravedlnosti Boží, národy sami přicházejí na

Hospodinovu horu a chtějí se poučit, chtějí se podřídit jeho vyšší autoritě. Nastane Boží soud a také trest a pak teprve začne onen mírový svět. K ideálnímu světu je tedy daleká cesta a máme ty jednotlivé kroky brát vážně. Aktuálně se jeví u nás v Evropě jako nedosažitelná vize.

2. Jelikož Izajáš popisuje neznámou budoucnost, národy a pronárody z textu nemusí odpovídat tomu, co jsou v našem dnešním evropském pochopení národy. Snad můžeme národy porovnávat rovněž se stranami v různých společenských, politických a morálních konfliktech? Ta vize je však o posledních dnech. Nevíme, jaké národy budou tehdy existovat. Bude tady národ evropský? Anebo se to vyvíjí opačně a zde bude národ Střešovický?

3. Sijón není metaforická hora – jde velice konkrétně o horu chrámu v Jeruzalémě. Místo, které je svaté jak Židům tak Muslimům a pro nás křesťany má také význam. Hora chrámu je od staletí bodem sváru, cílem křížáckých výprav, kulisou teroristických útoků. Vizi o pokoji bych rád viděl konkrétně tady: Mír mezi národy a mezi světovými náboženstvími bude teprve tehdy, kdy se všichni svorně a beze zbraní potkají na téže hoře.

4. Starozákonní vizi o lepší budoucnosti kázal Ježíš Kristus jako království Boží. Jako křesťané si představujeme druhý příchod Krista. O něm vyznáváme v krédu, že „znovu přijde soudit živé i mrtvé“. Tady je zase ta Boží spravedlnost, která se týká každého z nás, ale také celých národů. Podle Ježíšových podobenství nevíme den ani hodiny toho příchodu. Je to překvapení, na které máme být připravení. Izajášova pouť národů však není tak pasivní ani úplně překvapivá. Ona má své postupné kroky: všichni touží po spravedlnosti, vyhledají poučení o cestě v Hospodinově světle. Můžeme tedy pozorovat, jak ten nový svět začíná. Je to pozvánka, povšimnout si, kde se něco hýbe dobrým směrem.

5. Už jsem zmínil, že Izajášova vize měla sílu a po staletích se na té knize pokračovalo psát. Beru to jako otevřenou nabídku: pokud Vás oslovuje vize lepší Boží budoucnosti, tak ji pište dál i Vy! My se dnes potýkáme také s nejistotami, válkou a lží kolem sebe, ale můžeme se již dnes orientovat podle vize lepší budoucnosti. Na naše otázky o správné cestě, na naše rozhodování se můžeme podívat z perspektivy Božího království. Stále mě dojíímá fakt, že tato církev českobratrská, mne, Němce, nejen přijímá jako člen, ale dokonce nechá kázat. Církev, také náš Střešovický sbor je dobré cvičiště pro inkluzi a toleranci, pro hledání Hospodina. Ano, tento kostel není chrám a Střešovický kopec není Sijón, ale když se tu v neděli scházíme a proudíme z různých stran na tento kopec, může nám to aspoň připomenout Izajášovu vizi lepší budoucnosti.

Amen.